

Mitropolitul Gurie GROSU - autor, traducător și publicist

Preot Vasile SECRIERU

Întreaga operă realizată de mitropolitul Gurie este atât de variată și bogată, încât ne este foarte dificil să enumerăm toate lucrările și articolele pe care le-a scris. Astfel, ne vom focaliza atenția doar asupra unora dintre ele. Este de apreciat nu numai numărul mare de cărți, broșuri, articole care-i aparțin, dar și calitatea lor susținută. Aceste lucrări nu și-au pierdut valoarea și actualitatea nici în zilele noastre.

Gurie Grosu a alcătuit mai multe manuale școlare românești (cu caractere chirilice). S-a preocupat îndeosebi de Abecedare, considerându-le temelie a științei și culturii. A utilizat manualele școlare românești și ca o armă de luptă împotriva procesului de rusificare a basarabenilor. Cele dintîi manuale le-a intitulat Carte de învățătură și au fost elaborate după modelul manualelor rusești, fiind imprimate la Tipografia

Eparhială din Chișinău, în anul 1908. Trebuie să menționăm îndeosebi volumul Carte de învățătură despre legea lui Dumnezeu, care cuprindea: II. Istoria Sfîntă a Vechiului și Noului Testament, III. Catehizisul în scurt și IV. Tălmăcirea Dumnezeieștilor Pravoslavnice. Cartea scrisă cu caractere chirilice a apărut la Chișinău, la Tipografia Eparhială, 1908, în format 22x14,5 cm., 310 pagini cu ilustrații.

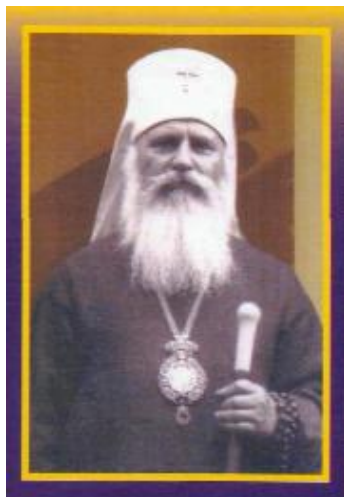
Cea mai cunoscută lucrare a mitropolitului Gurie a fost *Bucoavna moldovinească*, care avea 80 de pagini cu ilustrații, format 22 x 15 cm., fiind editată la Tipografia Eparhială din Chișinău, în 1908. Sub titlul cărții apare mențiunea: "Se

**Confluente
Bibliologice 3 - 4, 2007**

dedică amicului meu M. M. G.". *Bucoavna* a fost alcătuită și ilustrată după exemplul abecedarelor românești, dar ținându-se cont de rigorile programei școlare rusești. Cartea a fost tipărită cu litere rusești, autorul utilizând paralel și litera slavonă bisericească. Prefața lucrării este în limba rusă și maternă. Partea a doua a lucrării conține fragmente de citire despre școală, carte, casă ș.a.

Un alt manual de limbă maternă, pentru școala primară, a fost *Cartea de citire cu schițe din gramatica moldovenească*, scris de misionarul eparhial arhimandritul Gurie, Chișinău, Tipografia Eparhială, 1910, format 22 x 15,5 cm., 82 pagini cu ilustrații. Cele mai multe pasaje de citire sînt traduceri din cărțile rusești, în special, din manualul lui Grigoriev și Șienin. De asemenea sînt inserate și fragmente din cărțile de citire românești.

În anul 1910, ieromonahul Gurie Grosu a publicat studiul *Momentele principale în istoria tipăririi cărților moldovenești în Basarabia*. Autorul descrie împrejurările în care a fost înființată Tipografia Eparhială din Chișinău de către arhiepiscopul Gavriil Bănulescu - Bodoni, care a decis să deschidă la Chișinău o tipografie în care să fie tipărite toate cărțile necesare săvîrșirii slujbei bisericești, precum și manuale pentru școlile din Basarabia. În urma aprobării Sf. Sinod tipografia exarhicească din Chișinău și-a început activitatea în mod solemn la 31 mai 1814. Această tipografie a funcționat, cu mici întreruperi, pînă în anul 1883. Este consemnată, în acest studiu, și corespondența lui Gavriil Bănulescu - Bodoni întreținută cu autoritățile superioare rusești. Gurie Grosu ne oferă prețioase informații și despre primele cărți tipărite în limba română, oprindu-se, în expunerea sa, asupra momentului închiderii tipografiei, în anul 1883. A doua parte a lucrării este consacrată evenimentului redeschiderii Tipografiei Eparhiale, în 1906, și tipăririi de

noi cărți. Rolul tipografiei în viața culturală a Basarabiei a fost enorm. De sub teascurile acesteia au ieșit o serie de cărți, cele mai multe din ele bisericești, care au fost răspindite în întreaga Basarabie. Tipografia a reprezentat un focar de iradiere a culturii și românismului în tot spațiul dintre Prut și Nistru.

Amintim și alte lucrări ce aparțin arhierelui Gurie: *Abece-dar Moldovenesc pentru anul întâi de școală*, alcătuit de arhimandritul Gurie Grosu „în tovărășia mai multor iubitori de luminarea norodului”, a apărut la Tipografia Societății Culturale a Romanilor din Basarabia, Chișinău, 1917, 63 p. cu ilustrații, format 19,5x13,5 cm. Prețul unui exemplar era rublă. În colaborare a apărut ediția a 2-a și a 3-a, cu litere latine, în 1918, ediția a 7-a în 1922; *Rugăciunile și lămuririle lor*, Chișinău, 1920, 44 p.; „Despre omul trupesc, sufletesc și duhovnicesc”, Chișinău, 1924, 40 p.; „Istoria sfîntă a Vechiului și Noului Testament”, Chișinău, 1924, 172 p. (și alte ediții); „Slujirea lui Dumnezeu a unui preot bun”, după preotul Ioan de Cronștadt, Chișinău, 1925, 76 p.

Gurie Grosu fost preocupat și de traducerea unor lucrări teologice din limba rusă: *Istoria mănăstirii Noului Neamț*, Chișinău, 1911, 158 pagini cu ilustrații, format 26 x 17,5 cm. A văzut lumina tiparului la Tipografia Eparhială.

Numeroase traduceri și prelucrări din limba rusă, broșuri, articole, predici, cuvîntări, pastorale, semnate de Gurie Grosu, au fost publicate în revistele: *Luminătorul*, *Misionarul*, *Revista Societății Istorico - Arheologice Bisericești* și în ziarele *Cuvînt Moldovenesc*, *Romania Nouă* ș.a. Mitropolitul Gurie a fost și fondatorul și redactorul revistei *Luminătorul*, cea mai importantă publicație bisericească din Basarabia pînă și după 1918, care a ținut mereu aprinsă candelă romanismului pe aceste frumoase plaiuri basarabene binecuvantate de Dumnezeu.

Primul număr al acestei reviste a apărut

În ianuarie 1908. *Luminătorul* a trezit interesul populației băștinașe pentru însușirea limbii române.

Încă din tinerețile sale, Gurie Grosu a fost preocupat permanent de luminarea credincioșilor prin cuvântul scris. Or, așa cum afirma episcopul Melchisedec Ștefanescu: „Numai știința, unită cu sentimentul adevărat religios, va ridica clerul și biserica noastră la înălțimea cuvenită și la conștiința datoriei”.

Preotul Paul Mihail, distins cercetător al trecutului Basarabiei, preciza că ieromonahul Gurie Grosu, misionar eparhial din 1902, a desfășurat o rodnică activitate întru sporirea culturii religioase și a „convertirii” basarabenilor la românism prin tipărituri de cărți. Scrierile sale au contribuit la pregătirea clerului și a populației pentru Unirea Basarabiei cu România.

Opera cărturarului basarabean Gurie

Grosu merită a fi studiată și cunoscută nu numai de către cercetători, dar și de studenți, seminaști, elevi. Constatăm, cu mare regret, că există un șir de alte personalități din Basarabia despre a căror opere cunoaștem foarte puțin sau aproape nimic. Avea perfectă dreptate Dimitrie Gusti, unul din cei mai mari sociologi români din toate timpurile, atunci când susținea că „O națiune fără personalități culturale, o umanitate fără națiuni - personalități ar fi de compătimit”. Operele unor astfel de personalități notorii necesită să fie redescoperite și investigate cu multă exigență. Nicolae Iorga considera că „locul cărturarilor e în frunte, ca să îndemne și să îndrepte”.

Mitropolitul Gurie Grosu, „animator al vieții culturale basarabene”, rămîne a fi, prin ostenele sale cărturărești, una din cele mai culte și erudite personalități pe care le-a avut Basarabia.

Bibliografie consultată:

1. Academica. București, nr. 4, 1994, P. 11.
2. Bibliografia romanească modernă 1831 -1918, vol. II (D-K). București: Ed. Științifică și Enciclopedică; Societatea de Științe Filologice din R.S. România, 1986.
3. Buzilă, Boris. Din istoria vieții bisericești din Basarabia (1812-1918; 1918-1944). București - Chișinău: Ed. Fundației Culturale Române și Ed. Știința, 1996.
4. Ciobanu, Ștefan. Cultura romanească în Basarabia sub stăpînirea rusă. Chișinău: Ed. Enciclopedică „Gheorghe Asachi”, 1992.
5. Cugetul. Chișinău, nr. 1-2 din 1995, P. 49-67.
6. Cunesco, Gheorghe. Mitropolitul Gurie al Basarabiei - iubitor al cărții românești. Sibiu: Telegraful Roman, an. 140, nr. 45-48, 1-15 decembrie 1992, P. 6.
7. David, Alexandru. Tipăriturile românești în Basarabia sub stăpanirea rusă (1812-1918). Bibliografie. Chișinău: Ed. Universitas, 1993.
8. Fapte trecute și basarabeni uitați. Chișinău: Ed. Universitas, 1992.
9. Galaction, Gala. Zile basarabene. Chișinău: Ed. Știința, 1993.
10. Literatura și Arta, 10 decembrie 1998, P. 7.
11. Mihail, Paul. Mărturii de spiritualitate romanească din Basarabia. Așezăminte. Scrieri. Personalități. Chișinău: Ed. Știința, 1993.
12. Mitropolitul Gurie al Basarabiei. Procesul și apărarea mea. Denunțarea complotului apocaliptic. București: Ed. Tipografia A-B-C, 1937.
13. Păcurariu, Mircea. Basarabia. Aspecte din istoria bisericii și a neamului românesc, Iași: Ed. Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, 1993.
14. Idem. Dicționarul teologilor români. București: Ed. Univers Enciclopedic, 1996.
15. Simonescu, Dan; Buluță, Gheorghe. Scurtă istorie a cărții românești. București: Ed. Demiurg, 1994.